

Fitxa 12 **Essa sorda i essa sonora: s, ss, z, c, ç**

La diferència de pronúncia entre el so de la essa **sorda** i el de la essa **sonora** (fonemes **fricatiu alveolar**) consisteix en la vibració de les cordes vocals. Quan pronunciem una essa sorda, les cordes vocals no vibren. En canvi, quan pronunciem una essa sonora, les cordes vocals sí que ho fan.

Aquest fet el podeu comprovar si col·loqueu els dits damunt de la nou del coll i pronuncieu la essa de **casa** (les cordes vocals vibren) i la essa de **senyor** (les cordes vocals no vibren).

Atenció! En aquesta comprovació, el so de la essa s'ha de pronunciar aïlladament, mantenint-lo, ja que les vocals són totes sonores i poden fer vibrar per proximitat el so de la essa sorda.

Aquest dos sons no s'escriuen només amb la essa dels exemples anteriors, sinó que es poden representar amb cinc lletres: **z, s, ss, ç, c**.

El so de essa sonora s'escriu amb **z** o **s**

- A començament de mot s'escriu amb **z**:
zero, zig-zag, zona, zigot, zebra, zinc, zel, zoofòbia, etc.
- Entre consonant i vocal, s'escriu **z**:
alzina, senzill, metzina, aranzel, donzella, pinzell, horitzó, ximpanzé, bronze, benzina, onze, dotze, tretze, catorze, quinze, etc.
Excepcions: els derivats i els compostos de **fons** (**enfonsar**);
dins (**endinsar**);
trans- (**transistor**).
- Entre vocals s'escriu amb **s**:
confusió, metastasi, cervesa.
Excepcions: - mots d'origen grec: **amazona, bizantí, topazi, ozó, trapezi**, etc.
- els compostos amb **esquizo-**: **esquizofrènic**;
piezo-: **piezoelèctric, piezometria**;
rizo-: **rizotònic, rizoma, rizòfag**.
- els acabats en **-zoic, -zou, -zoide, -zoari**: **paleozoic**, etc.
- altres: **Ezequiel, Nazari**.

El so de essa sorda s'escriu amb **s, ss, ç** o **c**

- A començament de mot s'escriu amb **s**:
singlot, sordesa, sífo, etc.
- A fi de mot s'escriu **s**:
tres, gris, accés.
- Entre consonant i vocal s'escriu **s**:
atansar, precursor, polsim.
- Entre vocals, s'escriu amb **ss**:
possible, ressaltar, altíssim, assassí, frontissa, Brusselles, etc.

Fitxa 12

Excepcions: -després dels prefixos: **a-**, **ante-**, **anti-**, **bi-**, **contra-**, **entre-**, **di-**, **hendeca-**, **hipo-**, **mono-**, **para-**, **poli-**, **pre-**, **semi-**, **sobre-**, **supra-**, **tele-**, **tetra-**, **tri-**, **ultra-**, **uni-** (**antiséptic**, **disil·làbic**, etc.).

Atenció! **as-** (**assegurar**), **dis-** (**dissoldre**), **pres-** (**pressentir**), **pros-** (**prosecució**), **res-** (**ressecar**).

-en compostos com: **altisonant**, **anarcosindicalista**, **fotosíntesi**, **homosexual**, **psicosomàtic**, etc.

S'escriuen amb **ss**: -els femenins amb el sufix **-essa**: **metgessa**, **jutgessa**, **duquessa**, (però **marquesa**, perquè es forma amb el sufix **-a**).

-els compostos amb **-gressió**, **-missió** i **-pressió**: **regressió**, **remissió**, **impressió**.

Atenció! Els masculins singulars que acaben en **s** poden doblar-la quan els fem femenins o plurals com hem vist a les *fitxes 9 i 10*.

nas → **nassos**; **congrés** → **congressos**; **gras** → **grassa**, **grassos**.

Per raons etimològiques trobem el so de **essa** sorda escrit amb **c** o amb **ç**. Normalment hi ha una correspondència amb altres llengües romàniques (la **ç** o **c** catalanes es corresponen amb la **t**, **z**, **c** o **ç** del castellà, francès o italià).

- Davant de **a**, **o**, **u** escrivim **ç**:
caça, **França**, **cançó**, **convençut**.
- A fi de mot escrivim **ç**:
feliç, **lluç**, **llaç**, **dolç**, **març**, **balanç**.
- Davant de **e**, **i**, escrivim **c**:
ceba, **places**, **cervell**, **civil**, **edició**, **circumcisió**.
- En els nexes **cc**, **xc**, **sc** es pronuncia el so de **essa** sorda:
accedir, **còccix**, **excitació**, **conscient**, **escena**.

Resum

Essa sonora

z	• A començament de mot: zelador .
	• Entre consonant i vocal: onze .
s	• Entre vocals: divisió .

Excepcions: alguns mots compostos, mots d'origen grec i alguns altres (**trapezi**, **rizoma**, **protozous**).

Essa sorda

s	• A començament de mot: segell .
	• A fi de mot: fos .
	• Entre consonant i vocal: biòpsia .
ss	• Entre vocals: bossa .

Els compostos amb **-gressió**, **-missió** i **-pressió**: **repressió**.

Excepcions: després d'alguns prefixos i alguns mots compostos (**hiposensible**).

ç	• Davant de a , o , u : força .
	• A fi de mot: braç .
c	• Davant de e i i : cicatriu .
	• En els nexes cc , xc i sc : accessible , conscient .